

วิจารณ์และแนะนำหนังสือ

Berger, Suzanne and Piore, Michael J. (1980) *Dualism and Discontinuity in Industrial Societies*, Cambridge University Press, 159 pp., \$ 17.95

หนังสือเล่มนี้รวบรวมความเรียง (essays) ของนักเศรษฐศาสตร์ (Michael Piore) และนักรัฐศาสตร์ (Suzanne Berger) ซึ่งพยายามอธิบายการแบ่งแยกออกเป็น ส่วน ๆ (Segmentation) ในตลาดแรงงานและระบบเศรษฐกิจโดยการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ต่างๆ ในสังคมอุตสาหกรรมทั้งหลายที่มีตลาดแรงงานทวิ (dual labor markets) การอยู่รอดของกิจการพื้นเมืองเล็กๆ (traditional Small enterprises) การพึ่งแรงงานต่างชาติ (resort to foreign workers) และอำนาจทางการเมืองของชนชั้นที่กำลังเสื่อมถอยลง (declining classes) ซึ่งปรากฏการณ์เหล่านี้ ทฤษฎีทั้งของเสรีนิยมและมาร์กซิสต์ ไม่สามารถให้คำอธิบายที่เป็นระบบได้

Berger กับ Piore จึงได้เสนอแย้งว่า ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นนี้เป็น ปฏิกริยาตอบโต้และเป็นคำตอบของปัญหาเศรษฐกิจและการเมืองในด้านการกระจายความไม่แน่นอนผันผวนทางเศรษฐกิจและความพยายามที่จะรักษาเสถียรภาพทางการเมือง ผู้เขียนทั้ง 2 เห็นว่า ความไม่ต่อเนื่องต่างๆ (discontinuities) ในสังคมอุตสาหกรรมนั้น ไม่ได้เป็นผลมาจากความเจริญที่ไม่สมบูรณ์แบบ (incomplete modernization) หากแต่เป็นผลของทางเลือกทางการเมืองและเศรษฐกิจ ที่สานต่อกันและก่อให้เกิดความแบ่งแยกเพื่อรักษาไว้ซึ่งระบบทางการเมืองและเศรษฐกิจที่สำคัญเอาไว้ ผู้เขียนทั้ง 2 ได้พยายามแสดงให้เห็นว่าการค้นพบต่างๆ ของงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นความไม่ปกติ (anomaly) ไม่เป็นไปตามรูปแบบที่ทฤษฎีตั้งเดิมคาดเอาไว้ เช่น การที่กิจการพื้นเมือง บริษัทเล็กๆ หรือร้าน

เล็ก ๆ สามารถดำรงอยู่รอดมาได้รวมทั้งการขยายตัวของตลาดแรงงานทวินั้น อันที่จริงคือวิถีทางที่เป็นระบบและมีความเป็นเหตุผล (rationality) ที่สังคมต่าง ๆ ได้ใช้ในการบริโภควัสดุและทรัพยากรที่ประวัติศาสตร์และวิถีทางการเมืองได้เปิดให้ในการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้น

หนังสือเล่มนี้แยกออกเป็น 2 ภาคใหญ่ ๆ โดยมีภาคหนึ่งซึ่งมองปัญหาของการแบ่งแยกตลาดแรงงานเป็นส่วน ๆ ในสังคม จากแง่ของเศรษฐศาสตร์ และภาคที่สองซึ่งมองปัญหาเดียวกันจากแง่การเมือง ในบทนำ มีการพูดถึงแนวทางทฤษฎีที่มีอยู่ ที่ใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ของความไม่ต่อเนื่องในสังคมด้านเศรษฐกิจและการเมือง และความจำเป็นที่จะต้องมีแนวทางใหม่เพื่ออธิบายสิ่งที่ทฤษฎีที่มีอยู่แล้วไม่สามารถอธิบายได้ Berger และ Piore ได้เสนอแนวทางร่วมโดยการนำเอาแนวทางเศรษฐศาสตร์และรัฐศาสตร์มาผสมผสานกันเพื่อช่วยในการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้น แนวทางที่ผู้เขียนทั้งสองเสนอแนะ มีข้อสมมติฐานแตกต่างไปจากทฤษฎีเดิมที่มีอยู่ 4 ประการ คือ **ประการแรก** ผู้เขียนทั้งสองเห็นว่า แบบจำลอง (model) ที่มีอยู่มิได้พิจารณาหรือคำนึงถึงความไม่ต่อเนื่อง (discontinuities) ในพฤติกรรมของแต่ละบุคคลหรือระดับชั้นของสังคม (social classes) หรือในประสบการณ์ของคนเหล่านั้นในระบบ แบบจำลองที่มีอยู่สมมติว่า พฤติกรรมที่เป็นเหตุเป็นผลของแต่ละบุคคลเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวสูงสุด ที่ก่อให้เกิดโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งความแตกต่างระหว่างบุคคลและชนชั้นเกิดขึ้นในรูปแบบที่ต่อเนื่องกัน ไม่ว่าจะในการแบ่งแยกประเภทหรือกลุ่มตามระดับรายได้ หรือโดยสถานะทางสังคมกึ่งขอบเขตหรือจุดที่ตัดแบ่ง เป็นไปอย่างจำเพาะเจาะจงเพื่อความสะดวก และไม่ได้สะท้อนถึงความไม่ต่อเนื่องอย่างแท้จริง แนวโน้มที่มีอยู่ในสังคมอุตสาหกรรมคือความมีเหตุผลในการตลาด (market rationality) และความเจริญ (modernization) จะเป็นตัวเชื่อมโครงสร้างสังคมและเศรษฐกิจ และจะรวมเอากลุ่มสังคมและกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้ผสานเข้ากันจนมีลักษณะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งผู้เขียนทั้งสองเห็นว่า สิ่งนี้มีได้เกิดขึ้นในความเป็นจริง กลไกตลาดมิได้จัดสรรบุคคล ทรัพยากร

หรือแม้แต่การกระจายความเชื่อแรงจูงใจต่าง ๆ และโครงสร้างสังคมไปในลักษณะที่ต่อเนื่องกันตามที่ทฤษฎีของการแข่งขันกับทฤษฎีของความเจริญเสนอแนะไว้... **ประการที่สอง** ผู้เขียนทั้งสองยังได้พบว่า เมื่อความไม่ต่อเนื่องกันก็เป็นลักษณะหนึ่งของสังคมอุตสาหกรรมที่ก้าวหน้าแล้ว ความเป็น "ทวินิยม" (dualism) ที่เคยคิดเห็นกันว่า เป็นลักษณะที่บ่งถึงความด้อยพัฒนายิ่งก็กลายเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นความคล้ายคลึงกัน มากกว่าจะเป็นการแยกแยะให้เห็นความแตกต่างระหว่างสังคมที่พัฒนาแล้วกับที่ยังไม่พัฒนา (หรือด้อยพัฒนา) ดังนั้นผู้เขียนทั้งสองจึงวิเคราะห์สังคมที่พัฒนาแล้วกับสังคมที่กำลังพัฒนาทั้งหลายด้วยการใช้แนวหรือกรอบแห่งความคิด (frame of reference) อันเดียวกัน และได้พบลักษณะคล้ายคลึงกันหลายประการจากการศึกษาวิเคราะห์นั้น **ประการที่สาม** ผู้เขียนคิดเห็นแตกต่างออกไปจากระบบทฤษฎีที่มีอยู่เดิมคือ การคาดว่า ultimate convergence จะเกิดขึ้นในสังคมต่าง ๆ ตามที่ convergence hypothesis ได้ตั้งสมมติฐานเอาไว้ว่า เมื่อสังคมต่าง ๆ พัฒนาเป็นสังคมอุตสาหกรรมแล้ว ความมีเหตุผลทางตลาดและกระบวนการต่าง ๆ (เช่น technology) ที่เกิดขึ้นโดยระบบตลาดนั้น จะทำให้สังคมต่าง ๆ คล้ายคลึงกันมากขึ้น แต่ Berger กับ Piore เห็นว่า ถ้าหากว่าการอุตสาหกรรม และความเจริญที่เกิดขึ้น ไม่ได้ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นไปในแนวเดียวกันในสังคม ความคาดหวังที่ว่าจะมีสังคมระบบเดียวกันเกิดขึ้นในประเทศอุตสาหกรรมทั้งหลายก็เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก ผลจากการศึกษาเปรียบเทียบของผู้เขียนทั้งสองเองก็ชี้ให้เห็นว่า ส่วนต่างๆ ของสังคมและเศรษฐกิจ ที่เกิดขึ้นนั้น แตกต่างกันไปจากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่ง และความแตกต่างที่พบนี้เป็นความแตกต่างที่สำคัญและถาวร **ประการที่สี่** ที่ผู้เขียนทั้งสองคิดเห็นแตกต่างออกไปคือ ในแบบจำลองของความมีเหตุผลทางตลาดและความเจริญนั้น ลักษณะคุณสมบัติของบุคคลส่วนหนึ่ง กับ การเลือกและการตัดสินใจของบุคคลอีกส่วนหนึ่ง จะเป็นเครื่องกำหนดว่าคนแต่ละคนอยู่ที่ไหนในโครงสร้างของสังคมที่เจริญแล้ว แต่ในทางตรงกันข้าม ผู้เขียนทั้งสองพบว่า หากเราเริ่มต้นจากจุดสมมติว่ากลุ่มสังคมถูกจำกัดโดยระบบสถาบันเราจะสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมบุคคลในฐานะเป็นปฏิกริยาโต้ตอบต่อกฎเกณฑ์ และแรงจูงใจ

ที่เกิดขึ้นในส่วนต่างๆ ของสังคมได้ โดยมองว่าสถาบันเสนอร่างวัลตอบแทนในขณะเดียวกันก็วางข้อจำกัดของการกระทำ (พฤติกรรม) ของบุคคลด้วย ผลก็คือ ทางเลือกหรือการเลือก ที่ทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลก็จะแตกต่างกันออกไปตามส่วนต่างๆ ของสังคม ผู้เขียนเห็นว่า หากเราเริ่มต้นการวิเคราะห์ปรากฏการณ์สังคมและเศรษฐกิจจากสถาบันข้อสมมติฐานที่จะต้องตั้งขึ้นเพื่อศึกษาเกี่ยวกับบุคคลก็จะมีน้อยมาก และถ้ามองจากแง่หนึ่ง การแยกเป็นส่วน ๆ และการโยกย้ายสถานะทางสังคมก็ไม่ใช่ข้อขัดแย้งกันเพราะการที่บุคคลจะไปอยู่ที่ไหน ลักษณะคุณสมบัติต่างๆ ของบุคคล เช่น ความเฉลียวฉลาด การริเริ่มและทักษะที่เหมาะสมมีส่วนเกี่ยวข้องน้อยมาก

ในภาคที่หนึ่งเป็นข้อเขียนของ Piore ซึ่งเน้นเรื่องการแบ่งแยกเป็นส่วน ๆ ในตลาดแรงงาน เขาวิเคราะห์การแบ่งแยกนี้ว่าเป็นผลมาจากความขึ้นลงและความไม่แน่นอนที่มีอยู่ในระบบเศรษฐกิจอุตสาหกรรมสมัยใหม่ และจากความพยายามของกลุ่มบางกลุ่มในกำลังแรงงาน ที่จะหลบหนีจากความไม่แน่นอนนี้ Piore แย้งต่อไปว่า ผลผลิตภาพที่เพิ่มนั้นเป็นผลมาจากกระบวนการที่ก่อให้เกิดความชำนาญโดยการแบ่งแยกหน้าที่คนงาน และกระบวนการเดียวกันที่ก่อให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนั่นเองที่ทำให้แรงงานได้รับความกระทบกระเทือนได้ง่ายจากความเปลี่ยนแปลงขึ้นลงของอุปสงค์แรงงาน

ในภาคที่สอง Berger ได้พิจารณาการอยู่รอดของบริษัทพื้นเมืองขนาดเล็กและขนาดกลางในประเทศฝรั่งเศส และอิตาลี ซึ่งตามที่เขาจะค่อย ๆ หายไปพร้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ในความเป็นจริงหาได้เป็นเช่นนั้นไม่ Berger พยายามที่จะพิจารณาถึงอิทธิพลทางการเมืองที่มีอยู่ของชาวนา ช่างฝีมือ ผู้ประกอบกิจการเล็ก ๆ และกลุ่มอื่น ๆ ที่เรามักจะมองข้ามไปโดยคิดว่ากลุ่มเหล่านี้ ไม่มีความสำคัญทางการเมืองเลย

ผู้เขียนทั้งสองโต้แย้งว่า หน้าที่ทางเศรษฐกิจและการเมืองของภาคดั้งเดิมนั้นถูกผสมผสานเข้าไปในสังคมที่ก้าวหน้าที่สุดทั้งหลาย ในรูปแบบที่ทำให้เกิดชีวิตที่ทันสมัย เขาเชื่อว่าความแตกต่างในพฤติกรรมของมนุษย์และค่านิยมต่างๆ จะอธิบายได้ว่าเป็นการตอบสนองต่อสถาบันที่ต่าง ๆ กัน ไม่ใช่เกิดจากความแตกต่างของบุคคล เพราะ

ฉะนั้นในแง่ในงานของผู้เขียนทั้งสองต้องตั้งอยู่บนสมมติฐานว่า มนุษย์มีธรรมชาติที่เหมือนกันทุกคน มีความต้องการพื้นฐานและความหวังเหมือน ๆ กัน Berger กับ Piore จึงสรุปว่าเราสามารถอธิบายหรือเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมได้ดีกว่า หากเราตั้งสมมติฐานว่าสถาบันเป็นตัวกำหนดปฏิริยาตอบโต้ของบุคคลมากกว่าที่จะมองดูว่า โครงสร้างทางสังคมเป็นผลของพฤติกรรมบุคคล

แนวความคิดทางทฤษฎีที่เสนอแนะในหนังสือเล่มนี้ ทำท่ายแนวความคิดดั้งเดิม เพราะมองว่าสถาบันในสังคมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ และการแบ่งแยกออกเป็น ส่วน ๆ ในตลาดแรงงานนั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากสถาบันและมีส่วนมาจากอิทธิพลทางการเมือง มีหลาย ๆ จุดที่น่าจะนำมาทดสอบหรือศึกษาเปรียบเทียบกับสังคมไทยที่เป็นสังคมกำลังพัฒนา การเสนอแนวความคิดของผู้เขียนทั้งสอง เป็นความพยายามที่จะนำเอาแนวทางสหวิทยาการ (inter-discipline) มาอธิบายปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมนับเป็นคุณประโยชน์ให้กับวงการวิชาการ เพราะมีแนวความคิดริเริ่มที่ตัวออกจากความคิดดั้งเดิม แม้ว่าอาจจะยังไม่สามารถทำให้ผู้อ่านตระหนักและเห็นด้วยในสมมติฐานที่ผู้เขียนทั้งสองยึดไว้ก็ตาม แนวทางการเสนอความคิดนับว่าดีมาก เพราะเสนอแนวทฤษฎีเป็น conceptual Framework แล้วเสนอสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในแนวทางปฏิบัติ อันชี้แนะให้เห็นวิถีทางที่จะปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมาย คือการหลบหนีจากความไม่แน่นอนต่าง ๆ ของกิจการที่มีผลกระทบมาจากการแข่งขันในตลาด โดยวิถีทางการเมืองเข้ามาเสริมด้วย ผู้แนะนำเห็นว่า หนังสือเล่มนี้ควรค่าแก่การอ่านอย่างยิ่ง

สุนันtha เสียงไทย